

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ՀԱՂՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Վեհափառ Հայրապետի առաջադրութեամբ, Տաթևի, Հաղարծնի եւ Հառիճա վանքերը Հայաստանի Յուշարձանների Պահպանութեան Կոմիտէի կողմից յանձնուեցին Մայր Աթոռիս խնամքին եւ գործածութեան իրրեւ կրօնական սրբատեղիներ:

Տաթևի (Թ. դար), Հաղարծնի (ԺԱ. - ԺԲ. դարեր) եւ Հառիճա (Է. - ԺԴ. դարեր) վանքերը մեր նշանաւոր պատմական յուշարձանների շարքին են պատկանում իրենց ճարտարապետական ոճով եւ հոգեւոր - մշակութային անցեալով:

Մայր Աթոռը մօտ ապագայում պիտի կազմէ յատուկ ծրագրի այս պատմական վանքերի վերանորոգման եւ կեանքի կոչելու կապակցութեամբ:

20 Մայիս 1959 թ.

(Կնիք Դիւանատան)

ԴԻԻԱՆ ՄԱՅՐ ԱԹՈՌԻ

Ս. Էջմիածին

Սուրբ Էջմիածնի Մայր Տաճարի Աւագ Սեղանի վերակառուցման առթիւ, Վեհափառ Հայրապետի սիրալիր համաձայնութեամբ, Երեւանի Գիտութիւնների Ակադեմիան պեղումներ կատարեց Ս. Սեղանի բեմի տակ, ղեկավարութեամբ ճարտարապետ Ա. Սահինեանի:

Սոյն թուի ապրիլի ճին, Երեւանից հրաւիրուած հնագէտների եւ ճարտարապետների յանձնաժողովը տեղում քննելով պեղումների արդիւնքները, հաստատեց հետեւեալը.

Ա. — Այժմեան Ս. Սեղանի տակ, մօտ 1,5 մետր խորութեան, յայտնաբերուեցին Ե. դարում, Վահան Մամիկոնեանի կողմից կառուցուած Աւագ Սեղանի խարխալները, բեմը եւ Վէմ քարը պահպանուած անաղարտ վիճակում:

Բ. — Ե. դարի բեմի որոշ սրբատաշ քարերի վրայ պահպանուած են հնագոյն որմանկարների մնացորդներ:

Գ. — Ե. դարի Ս. Սեղանի կառուցուածքի ներսում պահպանուած են առաւել հնագոյն խորանի պատեր, որոնք ըստ իրենց կառուցուածքի եւ շինարարական տեխնիկայի, գոյութիւն են ունեցել մինչեւ Ե. դարը: Այն կարող է լինել Ս. Գրիգոր Լուսաւորչի օրով (301 թ.) կառուցուած խորանը կամ թերեւս պատկանել է առաւել հնագոյն շրջանի սրբավայրի:

Դ. — Ե. դարի բեմի ներքեւի շարուածքի մէջ, հորիզոնական ուղղութեամբ, յայտնաբերուած է Ուրարտական ժամանակաշրջանի (Ձ. - Թ. դար Բ. առաջ) մի սրբատաշ ործաքարից (բազալտ) յղկուած մի մեծ կոթող, որը իր չափերով (3,10×73×0,53 մ.) հանդիսանում է ցարդ յայտնի Ուրարտական կոթողներից ամենամեծը:

Այդ հազուագիւտ յուշարձանը վկայում է Մայր Տաճարի ստեղծումից աւելի քան մէկ հազարամեակ առաջ, Ս. Էջմիածնի շրջապատում, դեռեւս Ուրարտական ժամանակաշրջանից գոյութիւն ունեցող մշակութային կեանքի կեդրոնի առկայութիւնը:

Վեհափառ Հայրապետը հաստատեց հնագէտ - ճարտարապետների առաջարկութիւնները, այն է.

Ա) Մայր Տաճարի նոր կառուցուելիք Աւագ Սեղանի մակերեսը պատել երկաթ - բեթոնով, պահպանելով բեմի տակ պեղումների հետեւանքով ներկայիս առաջացած գետնափոր տարածութիւնը իր անցքերով եւ Ս. Սեղանի յետեւի կողմից (թանգարանից) յատուկ մուտք բանալ ընդհանուր դիտման համար, որպէս սրբավայր եւ պատմական յուշարձան:

Բ) Ուրարտական ործաքար կոթողը (ստեւան) դուրս հանել իր տեղից եւ կանգնեցնել Ս. Էջմիածնի քակում մի յարմար տեղ, յատուկ պատուանդանի վրայ, իրրեւ յուշարձան - կոթող:

10 Ապրիլ 1959 թ.

(Կնիք Դիւանատան)

ԴԻԻԱՆ ՄԱՅՐ ԱԹՈՌԻ

Ս. Էջմիածին